

Sygn. akt VII AGa 745/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Kolasiński (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Stefańska

SO del. Magdalena Sajur - Kordula

Protokolant: sekr. sądowy Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej w P.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 3 grudnia 2014 r., sygn. akt XVII AmA 95/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu następującą treść:

1. uchyla punkt drugi decyzji nr (...) z dnia 31 grudnia 2012 r. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;

2. stwierdza, że zaskarżona decyzja nie została wydana z rażącym naruszeniem praw ani bez podstawy prawnej;

3. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Bank Spółki Akcyjnej w P. kwotę 1 377 zł (jeden tysiąc trzysta siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Bank Spółki Akcyjnej w P. kwotę 1 270 zł (jeden tysiąc dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VII AGa 745/18

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 31 grudnia 2012r., na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako „okiku”) oraz art. 33 ust. 6 okiku, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu, przeciwko (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w P., Prezes UOKiK:

- w punkcie pierwszym uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 okliku działanie ww. przedsiębiorcy polegające na stosowaniu we wzorcach umowy postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie postanowień o treści:

1. Informacje o zmianie stawek prowizji i opłat Bank podaje do wiadomości Posiadacza rachunku w jednostce organizacyjnej Banku oraz udostępnia na stronie internetowej Banku (punkt 22 Umowy Nr... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U....) ;
2. Bank ma prawo wprowadzić zmiany do niniejszej umowy w szczególności w przypadku dostosowania: (...) (punkt 23 Umowy Nr... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U. ...);
3. Bank może wypowiedzieć niniejszą umowę z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia i tylko z ważnych powodów, w szczególności : (...) (punkt 44 Umowy Nr ...otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego ...),
4. Bank może wypowiedzieć umowę rachunku z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia i tylko z ważnych powodów, a w szczególności: (...) (§ 35 ust. 2 Ogólnych warunków otwierania i wprowadzenia rachunków bankowych dla osób fizycznych w (...) Banku (...) S.A.).

i stwierdził zaniechania jej stosowania z dniem 13 lutego 2012r.

- w punkcie drugim, na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 okliku oraz stosownie do art. 33 ust. 6 okliku, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko SG – Bank z siedzibą w P., nałożył na tego przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 389.606 złotych płatną do budżetu państw z tytułu naruszenia zakazu, o którym jest mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 okliku, w zakresie opisanym w punkcie pierwszym sentencji decyzji (decyzja, k. 3-12).

Odwołanie od powyższej decyzji, w dniu 18 stycznia 2013 r., wniósł (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w P. (dalej: „SG - Bank, powód”), zaskarżając ją w części, tj. co do jej punktu drugiego, nakładającego na (...) Bank S.A. karę pieniężną.

Zaskarżonej decyzji powód zarzucił naruszenie prawa materialnego tj.:

1. naruszenie przepisu art. 106 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, sprowadzające się do nieuwzględnienia w wymierzaniu wysokości kary pieniężnej (punkt II decyzji) przychodów osiągniętych przez obu połączonych przedsiębiorców tj. (...) Bank S.A. (...) Bank S.A. w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary;
2. naruszenie przepisu art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez nałożenie kary pieniężnej, w sytuacji istnienia podstaw do odstąpienia od jej wymierzenia, w szczególności stwierdzonego przez Prezesa UOKiK zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, względnie orzeczenie kary nieproporcjonalnej do stwierdzonych naruszeń i nie uwzględniającej w dostatecznym stopniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, skutkujących powinnością obniżenia kary.

W oparciu o powyższe zarzuty, (...) Bank wniósł o uchylenie decyzji w zaskarżonej części, ewentualnie o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej i ewentualnie o jej wymierzenie w minimalnej wysokości, w tym o zasądzenie kosztów postępowania sądowego w tym kosztów zastępstwa procesowego od Prezesa UOKiK na jego rzecz (odwołanie wraz z załącznikami, k. 11-35, akt sądowych).

Prezes UOKiK wniósł o jego oddalenie odwołania (odpowiedź na odwołanie k.64-69 akt sądowych)

Wyrokiem z 3 grudnia 2014 roku, Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. oddalił odwołanie;

II. zasądził od powoda (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w P. na rzecz pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

(...) Bank jest przedsiębiorcą, wpisanym do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS (...), prowadzącym działalność gospodarczą m.in. w zakresie przyjmowania wkładów pieniężnych płatnych na każde żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenia rachunków tych wkładów, i w zakresie prowadzenia innych rachunków bankowych, jako następcą prawny (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. przejętego przez (...) Bank (...) S.A z siedzibą w P. z dniem 15 września 2011r.

(dowód: odpis aktualny z Rejestru Przedsiębiorców KRS, k. 24- 33 akt sądowych , pismo przedsiębiorcy z 17 stycznia 2012r. k. 26-27 akta administracyjnych, odpis aktualny z Rejestru Przedsiębiorców KRS k. 28-32 akt administracyjnych.).

W okresie od dnia 31 maja 2010r. do dnia 12 lutego 2012 r., (...)Bank stosował wzorce umowne zatytułowane: „ Umowa Nr... Otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U...” oraz „Ogólne warunki otwierania i prowadzenia rachunków bankowych dla osób fizycznych w (...) Banku (...) S.A.”, które to wzorce zawierały postanowienia w obrocie z konsumentami o treści:

- Informacje o zmianie stawek prowizji i opłat Bank podaje do wiadomości Posiadacza rachunku w jednostce organizacyjnej Banku oraz udostępnia na stronie internetowej Banku (punkt 22 Umowy Nr... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U...);

- Bank ma prawo wprowadzić zmiany do niniejszej umowy w szczególności w przypadku dostosowania: (...) (punkt 23 Umowy Nr... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U. ...);

- Bank może wypowiedzieć niniejszą umowę z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia i tylko z ważnych powodów, w szczególności : (...) (punkt 44 Umowy Nr ...otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego ...),

- Bank może wypowiedzieć umowę rachunku z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia i tylko z ważnych powodów, a w szczególności: (...) (§ 35 ust. 2 Ogólnych warunków otwierania i prowadzenia rachunków bankowych dla osób fizycznych w (...) Banku (...) S.A.).

(dowód: wzorce umowy k. 7-9 akt administracyjnych i k. 10-17 akt administracyjnych)

W rejestrze niedozwolonych klauzul umownych prowadzonych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów figurują postanowienia o treści:

Poz. 32 „ (...) -bp podaje do wiadomości obowiązujące stawki prowizji i opłat przez wywieszenie w Oddziałach (...) -bp Taryfy oraz udostępnia Taryfę na życzenie posiadacza rachunku”;

Poz. 93 „ Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego regulaminu”

Poz. 1928 „ Bank może wypowiedzieć Umowę tylko z ważnych powodów, a w szczególności...”;

Poz. 2152 „Bank może wypowiedzieć Umowę tylko z ważnych powodów, a w szczególności (...)”

Poz. 2268 „Bank może wypowiedzieć Umowę tylko z ważnych powodów, a w szczególności (...);

Poz. 2554 „Bank może wypowiedzieć umowę z ważnych przyczyn, w szczególności (...)”

(okolicość bezsporna)

(...) Bank, na podstawie uchwał Zarządu (...) Bank (...) i Nr (...) z dnia 13 lutego 2012 r., dokonał zmian kwestionowanych postanowień wzorca umownego zatytułowanego „Umowa Nr ... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U...” oraz „Ogólne warunki otwierania i prowadzenia rachunków bankowych dla osób fizycznych w (...) Banku (...) S.A.”.

(dowód: pismo przedsiębiorcy z 21 lutego 2012r. k. 36-38 akt administracyjnych, załącznik do uchwały Nr 40/2012 k. 94-120 akt administracyjnych)

(...) Bank na podstawie rachunku zysków i strat za 2011r. wskazał, że osiągnął przychód w kwocie 487.007.798 złotych.

(dowód: pismo przedsiębiorcy z 15 czerwca 2012r k. 44-45, sprawozdanie finansowe k. 149 akt administracyjnych).

Zawiadomieniem z dnia 14 grudnia 2012r., Prezes UOKiK na podstawie art. 10 § 1 k.p.a. poinformował (...)Bank o zakończeniu postępowania dowodowego w sprawie i prawie do zapoznania się z zebrany materiał w toku postępowania administracyjnego i prawie do wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów w terminie 7 dnia od dnia doręczenia zawiadomienia. Z prawa tego (...)Bank nie skorzystał(dowód: zawiadomienie k. 158-160 akt admin.)

Sąd Okręgowy wskazał, iż przyznał moc dowodową wszystkim zgromadzonym w sprawie dokumentom i mając na uwadze, że ich autentyczności i treści nie kwestionowała żadna ze stron, w oparciu o nie ustalił stan faktyczny.

Odnosząc się merytorycznie do przedmiotowej sprawy, Sad Okręgowy za niesporne pomiędzy stronami uznał ustalenia i ocenę pozwanego w zakresie uznania za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 okliku jego działanie polegające na stosowaniu we swoich wzorcach umownych postanowień o treści .:

- Informacje o zmianie stawek prowizji i opłat Bank podaje do wiadomości Posiadacza rachunku w jednostce organizacyjnej Banku oraz udostępnia na stronie internetowej Banku (punkt 22 Umowy Nr... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U...);

- Bank ma prawo wprowadzić zmiany do niniejszej umowy w szczególności w przypadku dostosowania: (...) (punkt 23 Umowy Nr... otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego U. ...);

- Bank może wypowiedzieć niniejszą umowę z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia i tylko z ważnych powodów, w szczególności : (...) (punkt 44 Umowy Nr ...otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego ...);

- Bank może wypowiedzieć umowę rachunku z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia i tylko z ważnych powodów, a w szczególności: (...) (§ 35 ust. 2 Ogólnych warunków otwierania i wprowadzenia rachunków bankowych dla osób fizycznych w (...) Banku (...) S.A. - które w ocenie Sądu Okręgowego były tożsame z postanowieniami wzorców umów stosowanych przez innego przedsiębiorcę uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Sąd Okręgowy uznał, że Prezes UOKiK nakładając karę pieniężną prawidłowo posłużył się przychodem (...) Banku w roku 2011, uwzględniającym również przychody (...) Banku (...) z siedzibą w W., zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie sposobu obliczania obrotu przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji. Prezes UOKiK nie naruszył, zdaniem SOKiK, art. 106 ust 3 okliku, który nakazywał uwzględnienie przychodu obu przedsiębiorców uczestniczących w przekształceniu, w roku rozliczeniowym poprzedzającym wydanie decyzji. W ocenie Sadu Okręgowego fakt, iż powód nie kwestionował stosowania przez (...)Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nie prowadził do wniosku, iż naruszającym był tylko poprzednik (...)Banku.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie zachodziły również okoliczności przemawiające za uchyleniem (odstąpieniem od) kary czy też obniżeniem wysokości kary, nałożonej na powoda.

W ocenie Sądu Okręgowego przyjęta w zaskarżonej decyzji metodologia wyliczenia kary pieniężnej dla stwierdzonego naruszenia była prawidłowa.

Do przesłanek przemawiających za nałożeniem kary zaliczono naruszenie przez powoda bezwzględne zakazu wyrażonego w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust.1 okiku, a także stopień dolegliwości stosowanej praktyki, który w ocenie Sądu I instancji był znaczny, bowiem postanowienia miały w zamiarze zmianę taryfy opłat i prowizji bez doręczenia jej konsumentowi, przyznanie prawa do dokonywania zmian umowy przez Bank bez wskazania ważnych przyczyn, przyznanie uprawnienia do dokonania wiążącej interpretacji umowy, jak również długotrwałe jej stosowanie, obejmujące okres od 31 maja 2010 r. do 12 lutego 2012r.

Zdaniem SOKiK, Prezes Urzędu prawidłowo odniósł się do kwestii zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeszcze przed wszczęciem postępowania administracyjnego oraz aktywnego współdziałania powoda z Prezesem UOKiK.

Sąd Okręgowy podniósł, że kwota bazowa dla stwierdzonego naruszenia została ustalona na poziomie 0,16 % przychodu i została poddana dalszemu obniżeniu tj. o 50 %. Sąd I instancji wskazał, iż ostatecznie ustalony wymiar kary kształtuje się na poziomie 0,08% przychodu osiągniętego w roku 2011r. oraz stwierdził, że kara pieniężna została wymierzona na minimalnym poziomie zagrożenia ustawowego, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności mogących mieć wpływ na jej wymiar.

Sąd Okręgowy nie znajdując podstaw do uwzględnienia odwołania, oddalił je na podstawie art. 479^{31a} k.p.c. § 1 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł powód. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

1. naruszenie przepisu art. 106 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego błędną interpretację, która spowodowała jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, sprowadzające się do zsumowania w wymierzaniu wysokości kary pieniężnej (punkt II decyzji UOKiK) przychodów osiągniętych przez obu połączonych przedsiębiorców tj. (...) Bank S.A. (...) Bank S.A. w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, zamiast ich proporcjonalnego uwzględnienia w wymierzaniu kary. Zdaniem powoda, w niniejszej sprawie, wbrew dyspozycji wskazanego przepisu, Sąd Okręgowy w Warszawie przyjął do kalkulacji kary tylko i wyłącznie przychód powoda, który dokonał przejęcia faktycznego naruszcyciela przepisów (...) Banku S.A. przywołanej ustawy, nie uwzględniając przy tym, że faktyczny naruszciciel (...) Bank S.A. uzyskał w tym samym roku obrotowym przychód 3-krotnie niższy niż (...)Bank S.A.;

2. naruszenie przepisu art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez zaaprobowanie przez Sąd nałożenia przez Prezesa UOKiK kary pieniężnej, w sytuacji istnienia podstaw do odstąpienia od jej wymierzenia, w szczególności stwierdzonego przez Prezesa UOKiK zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, względnie orzeczenie kary nieproporcjonalnej do stwierdzonych naruszeń i nie uwzględniającej w dostatecznym stopniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, skutkujących powinnością obniżenia kary pieniężnej;

3. pominięcie w ustaleniach faktycznych sprawy tego, że karą został obciążony podmiot (...)Bank S.A., który dokonał przejęcia faktycznego naruszcyciela przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów tj. (...) Bank S.A. W apelacji wskazano, że Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z dnia 3 grudnia 2014 r. nie dokonał ustalenia proporcji okresu „korzystania” z zaskarżonych klauzul umownych przez (...) Bank S.A. (co miało miejsce przez 18 miesięcy) do okresu w którym (...)Bankowi S.A. można przypisać „korzystanie” z tych klauzul tj. okres 2,5 miesiąca.

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania powoda poprzez uchylenie punktu II decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 31 grudnia 2012 r., dotyczącego nałożenia na (...)Bank S.A. kary pieniężnej, ewentualnie poprzez zmianę punktu II decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 31 grudnia 2012 r., polegającą na wymierzeniu kary pieniężnej w minimalnej wysokości, zasądzenie od pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...)Banku S.A. z siedzibą w P. zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych oraz zasądzenie od pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...)Banku S.A. z siedzibą w P. zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Majsc na wzgl#dzie podniesione zarzuty powód wniósł o:

ewentualnie o :

2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie - Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów do ponownego rozpoznania i zasądzenie od pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Banku S.A. z siedzibą w P. zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powoda, pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje.

Apelacja okazała się zasadna, choć z przyczyn odmiennych od tych, które wskazane zostały w jej uzasadnieniu.

Sąd I instancji dokonał prawidłowego ustalenia stanu faktycznego, a jego ustalenia Sąd Apelacyjny przyjął za własne.

W punkcie I zaskarżonej decyzji uznano za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną przez powódkę polegającą na stosowaniu we wzorach umownych postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc (k. 3).

Powód nie zaskarżył punktu I decyzji, a jedynie jej punkt II, w którym nałożona została kara. Dokonanie oceny prawidłowości punktu II decyzji nie może jednak abstrahować od analizy dotyczącej jej punktu I. W tym kontekście wskazać należy, że Prezes UOKiK poglądu o bezprawności przedmiotowej praktyki wywiódł ze stwierdzenia tożsamości klauzul, które wykorzystywał powód w swych wzorach oraz postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Organ ochrony konsumentów podniósł też, iż „prawomocny wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru niedozwolonych klauzul umownych skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie.” (s. 8 decyzji). Prezes Urzędu wyraził również zapatrywanie, że „art. 479⁴³ Kodeksu postępowania cywilnego stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. Lege non distinguente, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu” (s. 9 decyzji). W świetle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawione stanowisko Prezesa Urzędu musi zostać uznane za nietrafne.

W tym kontekście wskazać należy, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15 stanął na stanowisku, że „odmienność interesów reprezentowanych po stronie czynnej i biernej postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone daje podstawę do zajęcia stanowiska, że - jakkolwiek brzmienie art. 479⁴³ k.p.c. nie przewiduje odpowiedniego zróżnicowania trzeba w ramach wykładni dokonać jego teleologicznej redukcji. Powinna ona skutkować przyjęciem, że przewidziana w tym przepisie rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich, tj. strony powodowej i wszystkich osób trzecich, ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy.” Sąd Apelacyjny przychylił się do poglądu Sądu Najwyższego, że „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu.”

Podkreślić należy, że przedstawiona uchwała Sądu Najwyższego nie stoi w sprzeczności z treścią wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C#119/15, Biuro (...) sp. z o.o. sp.k. w D. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ((...)(...)W orzeczeniu tym Trybunał Sprawiedliwości, odpowiadając na pytanie prejudycjalne zadane przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, stanął na stanowisku, iż „artykuł 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z art. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów należy w świetle art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu, pod warunkiem – czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego – że przedsiębiorcy temu przysługuje skuteczny środek prawny zarówno przeciwko decyzji uznającej tożsamość porównywanych postanowień, obejmujący kwestię, czy – przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności właściwych danej sprawie – owe postanowienia są materialnie identyczne, zwłaszcza pod względem wywołanych przez nie szkodliwych dla konsumentów skutków, jak i przeciwko decyzji ustalającej w danym wypadku kwotę kary pieniężnej.”

Przedmiotowe pytanie zostało zadane postanowieniem z dnia 19 listopada 2014 r., a więc przed wydaniem przez Sąd Najwyższy wskazanej uchwały, w okresie gdy linia orzecznicza polskiej judykatury nie była ustalona. Odpowiedź na pytanie prejudycjalne mogła mieć w tym okresie węzłowe znaczenie dla wykładni prawa polskiego.

Sąd Najwyższy w powołanej uchwale, odnosząc się do tego pytania trafnie wskazał, że jest ono aktualne „przy założeniu, że wynikająca z art.479⁴³ KPC rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa nie tylko przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, ale także każdemu innemu przedsiębiorcy, oraz że pod względem przedmiotowym prawomocność materialna takiego wyroku obejmuje nie tylko konkretne uznane za niedozwolone postanowienie konkretnego wzorca umowy, lecz również każde inne tożsame treściowo postanowienie wzorca umowy, a ponadto że przedmiotowy i podmiotowy zakres skutków uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej determinuje przedmiotowy i podmiotowy zakres działania zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 OchrKonkurU”.

Analiza treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości nie daje w podstaw do przyjęcia, że zasada efektywności prawa unijnego nakazuje akceptację wariantu interpretacyjnego odmiennego od tego, który za właściwy uznał Sąd Najwyższy. Wywody Trybunału Sprawiedliwości odnoszą się do tego, czy relewantne unijne unormowania „stoją

(...) na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu”. Nie wynika z nich w żaden sposób by wprowadzenie do krajowych systemów prawnych takich rozwiązań było obowiązkiem państw członkowskich. Brak też przekonywujących argumentów wskazujących, że uwzględnienie wskazanej uchwały Sądu Najwyższego prowadzi do obniżenia poziomu efektywności przyjętych w prawie polskim reguł ochrony konsumenta poniżej standardów wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z powołaną uchwałą Sądu Najwyższego, prawo polskie nie przewiduje rozwiązań analogicznych do tych, które opisano w cytowanym fragmencie uzasadnienia wyroku Trybunału Sprawiedliwości. Fakt, że w orzeczeniu tym przesądzono, iż ich ewentualne wprowadzenie do krajowego porządku prawnego nie naruszałoby prawa unijnego nie ma znaczenia dla rozpatrywanej sprawy.

Rozważania zaprezentowane przez Trybunał Sprawiedliwości nie podważają prawidłowości analiz, które doprowadziły polski Sąd Najwyższy do przyjęcia wskazanego stanowiska nawet na czysto teoretycznej płaszczyźnie.

Do zwodniczych wniosków prowadzić może proste zestawienie fragmentów wskazanych orzeczeń. W tym kontekście wskazać należy, iż Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, iż „nie można utrzymywać, że system krajowy taki jak ten, w który wpisuje się postępowanie główne, narusza przysługujące przedsiębiorcom prawo do obrony lub zasadę skutecznej ochrony sądowej” (pkt 43). Sąd Najwyższy uzasadnił natomiast swoje stanowisko potrzebą zapewnienia prawa do wysłuchania i wskazał, że gwarantowane jest ono na poziomie konstytucyjnym (art. 45 ust. 1), w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w art. 47 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Sprzeczność stanowisk Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Najwyższego jest jednak pozorna. Treść przedmiotowych standardów ochrony praw podstawowych na poziomie krajowym i unijnym nie musi być identyczna. Na analizowanej płaszczyźnie, prawo unijne nie stoi na przeszkodzie zapewnieniu w krajowych porządkach prawnych gwarancji prawa do obrony, prawa do wysłuchania i zasady skutecznej ochrony prawnej idących dalej aniżeli analogiczne standardy ochronne przyjęte w prawie Unii Europejskiej. Przyjęcie, że kierunek wykładni odrzucony przez Sąd Najwyższy nie pozostaje w sprzeczności z prawem unijnym, nie prowadzi do wniosku, że jest on zgodny z prawem polskim.

Podkreślić należy też, że Trybunał Sprawiedliwości nie badał bezpośrednio zgodności prawa polskiego w prawem unijnym, lecz dokonywał wykładni prawa Unii Europejskiej. Poza płaszczyznę oddziaływania prawa unijnego na krajowe porządki prawne, ustalenia Trybunału dotyczące treści prawa polskiego mają zatem jedynie pomocniczy charakter i nie są wiążące dla sądów krajowych. Wskazać należy, iż Trybunał Sprawiedliwości zastrzegł, że jego stanowisko dotyczące prawa polskiego opiera się na przedłożonych mu informacjach, „których zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego” (pkt 43).

Na tym tle uwidacznia się też to, że odpowiedź udzielona przez Trybunał Sprawiedliwości zachowuje walor użyteczności na obecnym etapie rozwoju prawa polskiego, a więc w stanie, dla którego ukształtowania się węzłowe znaczenie miała powołana uchwała Sądu Najwyższego. Orzeczenie unijne wytyczyło granice, w których polska judykatura mogłaby bez naruszania prawa unijnego zmienić swoje stanowisko w przedmiotowej kwestii. W ich ramach mieściłoby się przyjęcie kierunku analitycznego zasadniczo odmiennego, od tego który zaaprobował Sąd Najwyższy. Z wywodów Trybunału Sprawiedliwości wynika natomiast, że niedopuszczalne byłoby uznanie, że wystarczające do zapewnienia przedsiębiorcom poziomu ochrony wymaganego przez prawo unijne jest przyjęcie, iż zakres sądowego badania tożsamości relewantnych klauzul ograniczać się może „wyłącznie do zwykłego formalnego porównania badanych postanowień z tymi widniejącymi w rejestrze” (pkt 42).

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, przedstawionym w powołanej uchwale, uznać należy, że powodowi niesłusznie przypisano zarzut naruszenia normatywnych reguł ochrony konsumenta w zakresie określonym w punkcie

I sentencji decyzji. Okoliczność, iż powód zaskarżył jedynie punkt II decyzji nie zmienia tego, że w przedstawionym stanie rzeczy obciążenie powoda karą nie może zostać zaakceptowane.

W tym kontekście podkreślić należy, że nałożenie na powódkę obowiązku zapłaty kary nie jest automatyczną konsekwencją stwierdzenia naruszenia prawa ochrony konsumenta. Na gruncie niniejszej sprawy nałożeniu na powódkę takiego obowiązku zdecydowanie sprzeciwia się zasada zaufania obywateli do państwa. Linia orzecnicza w kwestii mającej węzłowe znaczenie dla dopuszczalności stwierdzenia naruszenia przez powódkę normatywnych reguł ochrony konsumenta, w zakresie określonym w punkcie I sentencji decyzji, była nieustabilizowana przez dłuższy czas. Jej ewolucja wpłynąć mogła na decyzję powódki dotyczącą zakresu zaskarżenia decyzji Prezesa UOKiK. W tej sytuacji nałożenie na powódkę obowiązku, którego mogłaby ona uniknąć, gdyby stan normatywny był jasny jest nie do przyjęcia. Odmienne rozstrzygnięcie badanej kwestii prowadziłyby do aprobaty Sądu dla rozszerzenia zakresu nieprawidłowości w funkcjonowaniu władz publicznych, których negatywne skutki ponosi podmiot indywidualny.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, że niezbędne jest uchylenie punktu II decyzji i zmiana wyroku Sądu I instancji. Powołane okoliczności przesądzają o treści rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego. Zbędne jest w związku z tym ustosunkowywanie się do zarzutów podniesionych przez powoda.

Sąd Apelacyjny uznaje przy tym, że w związku z bardzo poważnymi wątpliwościami dotyczącymi wykładni relewantnych przepisów, które doprowadziły do powstania rozbieżności w judykaturze zaskarżona decyzja nie została wydana z rażącym naruszeniem prawa, ani bez podstawy prawnej.

Ze wskazanych wyżej względów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 479^{31a} § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach oparto na podstawie art 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 14 ust. 3 pkt 1 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.